

Ed.

78. Frumvarp til laga

[70. mál]

um búfjárrækt.

(Lagt fyrir Alþingi á 85. löggjafarþingi, 1964.)

I. KAFLI

Um starfsemi búfjárræktardeilda, búnaðarsambanda og héraðsráðunauta í búfjárrækt.

1. gr.

Búnaðarsambandi er heimilt að setja sér samþykkt um að vinna að umbótum í búfjárrækt á sambandssvæðinu. Samþykkt skal gerð eftir fyrirmynd frá Búnaðarfélagi Íslands og staðfest af stjórn þess.

2. gr.

Búnaðarsamband, sem setur sér búfjárræktarsamþykkt sbr. 1. gr., ræður til sín ráðunaut — héraðsráðunaut —. Héraðsráðunautar skulu hafa lokið kandidatsprófi í búfræði. Búnaðarfélag Íslands samþykkir ráðningu þeirra.

Sé svæði það, er búnaðarsamband nær yfir, eigi stærra en svo að dómi Búnaðarfélags Íslands, að einn ráðunautur geti annazt leiðbeiningastörf bæði í búfjárrækt og jarðrækt, skal hann ráðinn með tilliti til þess. Ráða má fleiri en einn ráðunaut í búfjárrækt, sé sambandssvæðið það stórt að dómi Búnaðarfélags Íslands, að einn maður fái ekki annað þeim störfum, er um getur í 3. gr.

3. gr.

Verkefni héraðsráðunauta í búfjárrækt er sem hér segir:

1. Vinna að því, að ákvæðum búfjárræktarlaganna sé framfylgt; að búnaðarfélagin geri búfjárræktina ásamt með jarðræktinni að höfuðverkefni sínu, eða að stofnuð séu sérstök búfjárræktarfélög, ef vænlegra þykir til árangurs; hafa eftirlit með þeim félögum og sjá um úrvinnslu úr skýrslum þeirra.
2. Fara um meðal bænda, svo sem við verður komið, skoða búfé þeirra og leiðbeina um kynbætur, fóðrun og hirðingu og hafa yfirumsjón með forðagæzlu, sbr. 62. gr., svo og veita leiðbeiningar og aðstoð við kaup og sölu kynbótagripa.
3. Hafa umsjón með sæðingarstöðvum, afkvæmaprófunum og uppeldisstöðvum kynbótagripa.
4. Sækja aðalfundi búnaðar- og búfjárræktarfélaga eftir því sem tók eru á, og flytja þar erindi um búfjárrækt og félagsstarfsemi í þeirri grein.
5. Hafa samráð og samvinnu við búfjárræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um kynbótastarfsemi, framkvæmd búfjársýninga o. fl.

4. gr.

Laun héraðsráðunauta í búfjárrækt skulu ákveðin af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, og skal höfð hliðsjón af launakerfi starfsmanna ríkisins. Launin greiðast að 65 hundraðshlutum úr ríkissjóði og að 35 hundraðshlutum af hlutaðeigandi búnaðarsambandi.

5. gr.

Búnaðarfélag Íslands annast greiðslu á framlagi ríkissjóðs til búnaðarsambandanna samkvæmt kafla þessum.

II. KAFLI

Um nautgriparækt.

6. gr.

Eftir hverjar sveitar- og bæjarstjórnarkosningar kýs sveitarstjórn þriggja manna kynbótanefnd, þar sem búnaðarfélag hefur ekki sett sér nautgriparæktarsamþykkt samkvæmt lögum þessum, né heldur er starfandi nautgriparæktarfélag, sem fengið hefur lög sín staðfest af Búnaðarfélagi Íslands. Stjórn nautgriparæktarfélags, sem í er meiri hluti kýreigenda, er sjálfkjörin kynbótanefnd.

Setji búnaðarfélag sér nautgriparæktarsamþykkt eftir að kosin hefur verið kynbótanefnd, eða stofnað er sérstakt nautgriparæktarfélag, sbr. fyrri málsgrein, fellur starf nefndarinnar niður, en við tekur stjórn þess félags. er samþykktina setti, eða þeir menn, er félagið kýs til þess sérstaklega.

7. gr.

Kynbótanefnd sér um, að til séu hæfilega mörg kyngóð og efnileg naut til afnota á starfssvæðinu, enda sé ekki aðstaða til sæðinga.

Heimilt er kynbótanefnd að kaupa naut, taka á leigu eða semja um það á annan hátt, eftir því sem bezt þykir henta.

Kynbótanefndum tveggja eða fleiri sveitarfélaga er heimilt að hafa samvinnu um kynbætur, þar sem önnur lög hamla ekki (sbr. lög um sauðfjárveikivarnir). Verði breytingar á nautahaldi, ber að tilkynna það eftir þörfum.

Kostnaður við þessa starfsemi, svo sem landleigu, fóður, girðingu, afborganir og vexti af lánum o. s. frv., greiða kýreigendur í hlutfalli við kúafjölda í byrjun hvers árs. Lausir við þátttöku í kostnaði þessum eru þeir, sem óhægt eiga um vik, að dómi ráðunautar, vegna vegalengda eða torleiðis, enda noti þeir önnur naut en þau, sem kynbótanefnd velur.

Kynbótanefnd bókar gerðir sínar. Á fundum hennar ræður afl atkvæða. Löglega boðaður nefndarfundur er ályktunarfær þótt einn nefndarmanna vanti, ef hinir tveir eru sammála. Formaður nefndarinnar gerir árlega reikning yfir tekjur og gjöld nautahaldsins og ber að endurskoða hann ásamt með reikningum sveitar-sjóðs. Þóknun til kynbótanefndar, ef um er að ræða, ákveður hreppsnefnd, og telst hún með öðrum gjöldum sveitarsjóðs. Heimilt er kynbótanefnd, ef samþykkt er af meiri hluta kýreigenda, að láta greiða nautstolla með fóðrun eða heyi, að nokkru leyti eða öllu, enda gangi það hlutfallslega jafnt yfir alla.

8. gr.

Öll naut, 7 mánaða eða eldri, ber að gelda, gefa inni eða hafa í öruggri vörzlu. Nú sleppur naut og tjón hlýzt af, og ber þá sá ábyrgð á, er vörzluna skyldi annast, og er hann skaðabótaskyldur. Taka má slíkt naut utan heimahaga eiganda eða ábyrgðarmanns og fara með sem óskilafénað. Sé nautið á vegum kynbótanefndar eða hafi hlotið viðurkenningu sem kynbótanaut, ber þeim, sem handsamar það, að gera kynbótanefnd þegar aðvart, en hún tekur nautið svo fljótt, sem við verður komið, og greiðir áfallinn kostnað. Hafi nautið ekki verið í ábyrgð kynbótanefndar, á hún rétt á endurgreiðslu frá þeim, sem ábyrgðina bar. Vitji kynbótanefnd ekki nautsins innan tveggja sólarhringa frá því er henni var gert aðvart, ber þeim, sem tók nautið í hald, að afhenda það hreppstjóra, sem þá selur það á opinberu uppboði með eins mánaðar innlausnarfresti.

9. gr.

Búnaðarfélag getur sett sér samþykkt um að vinna að kynbótum nautgripa á félagssvæðinu, enda sé þar ekki starfandi nautgriparæktarfélag, sem í er meiri hluti kýreigenda. Hafi slíkt samþykkt eigi verið sett, geta 6 bændur hið fæsta í einu sveitarfélagi eða fleirum, ef saman liggja, stofnað með sér nautgriparæktarfélag til að vinna að þessum málum, sbr. 7. gr. Samþykktir búnaðarfélaga og nautgriparæktarfélaga ber að sniða eftir fyrirmynd, sem Búnaðarfélag Íslands lætur þeim í té, og taka gildi, er hlotið hafa staðfestingu Búnaðarfélags Íslands.

10. gr.

Búnaðarfélag eða nautgriparæktarfélag, sem fengið hefur samþykkt sína staðfesta, fær styrk til starfsemi sinnar eins og hér greinir á hverja reiknaða árskú, en tala þeirra á hverju búi er fundin með því að leggja saman skýrsludaga allra kúnna og deila í þá útkomu með 365:

1. Kr. 9.60, sé fitumagn mjólkur rannsakað sjaldnar en 6 sinnum á ári.
2. Kr. 13.30, sé fitumagn mjólkur rannsakað minnst annan hvern mánuð.
3. Kr. 18.60, sé fitumagn mjólkur rannsakað mánaðarlega.

Styrkurinn greiðist eftir á, þegar félagið hefur sent Búnaðarfélagi Íslands skýrslur í því formi, er það krefst og nánara skal kveðið á um í reglugerð.

11. gr.

Búnaðarfélag og nautgriparæktarfélag fá, auk framlags þess, sem getur í 13. gr., aðstoð til nautahalds, ef þau nota naut, sem eru að minnsta kosti tveggja ára gömul og hafa hlotið I. eða II. verðlaun á nautgripasýningu, eða verið viðurkennd þess verð af nautgriparæktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands. Framlag þetta, sem greiðist úr ríkissjóði, er kr. 1200.00 á tveggja til fjögurra ára naut, kr. 2660.00 á eldri naut, hafi þau hlotið II. verðlaun, en kr. 4200.00 á I. verðlauna naut.

Framlagið greiðist árlega meðan nautið nýtur þessara viðurkenninga. Heimilt er enn fremur að greiða allt að 25% hærra framlag á naut, sem alið er inni að sumrinu.

Félög þau, sem hafa aðstöðu til að fá flestar kýr sínar sæddar frá sæðingarstöð, að dómi nautgriparæktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands, fá ekki þetta framlag vegna nautahalds.

12. gr.

Hafi búnaðarsamband ekki sett sér búfjárræktarsamþykkt, geta nautgripa-ræktarfélag á sambandssvæðinu stofnað samband, ef þau hafa 1000 kýr minnst. Slíku sambandi er heimilt að ráða sér ráðunaut með sömu kjörum og getur í 4. gr. og nýtur til þess sama framlags úr ríkissjóði, enda starfi það samkvæmt samþykkt og reglum, er Búnaðarfélag Íslands samþykkir. Í samþykkt sé meðal annars kveðið á um sameiginlegt eftirlit félaganna, ættbókarfærslu, framkvæmd fitumælinga, er eigi skulu sjaldnar vera en annan hvern mánuð, svo og spjaldskrárfærslu þeirra kúa, sem á skýrslu eru. Nú setur búnaðarsamband sér búfjárræktarsamþykkt, og gerist þá nautgripa-ræktarsamband, ef til er í umdæminu, aðili að búfjárræktar-deild búnaðarsambandsins.

13. gr.

Þar sem búnaðarsamband eða samband nautgripa-ræktarféлага hefur sett sér búfjárræktarsamþykkt, er heimilt að afkvæmaprófa naut, þótt uppeldi gripanna fari fram á búum einstakra bænda, enda sé farið eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur. Framlag til þessara prófana greiðist úr ríkissjóði, allt að kr. 850.00 fyrir hvern grip, sem skráður er.

14. gr.

Búnaðarsambönd, sem sett hafa sér búfjárræktarsamþykkt, svo og nautgripa-ræktarsambönd þau, sem um getur í 12. gr., njóta árlega framlags úr ríkissjóði sem hér greinir:

1. Kr. 16.00 á hverja reiknaða árskú, sem skýrsla er send um til Búnaðarfélags Íslands, enda hafi viðkomandi samband ráðunaut sbr. 2. og 13. gr.
2. Til uppeldis nauta fá samböndin framlag, er nemur kr. 1330.00 á hvern nautkálfi, sem þau hafa í eldi, enda séu kálfarnir valdir í samráði við ráðunaut Búnaðarfélags Íslands í nautgripa-rækt.
3. Sæðingarstöð fær fóðurstyrk á öll naut, sem notuð eru á stöðinni hverju sinni, á I. og II. verðlauna naut samkvæmt ákvæðum 11. gr., en á ung naut, sem verið er að reyna, sama fóðurstyrk og á II. verðlauna naut samkvæmt ákvæðum sömu gr., enda séu þau valin í samráði við nautgripa-ræktarráðunaut, sbr. 2. tölulið.

15. gr.

Að tilhlutun Búnaðarfélags Íslands ber að halda nautgripasýningu fjórða hvert ár í hverju búnaðarfélagi, sem hefur sett sér nautgripa-ræktarsamþykkt, svo og í hverju nautgripa-ræktarfélagi. Landið skiftist í fjögur sýningarsvæði, og eru sýningar haldnar í þeim til skiftis að loknu úrvali gripanna heima fyrir á hverju býli. Úrvalið skal framkvæmt af héraðsráðunaut. Á sýningum þessum fá kýr viðurkenningu eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur. I. verðlaun á naut kr. 1330.00 og II. verðlaun kr. 530.00 greiðast úr ríkissjóði. I. verðlaun fá þau naut ein, sem sýnd eru með ágætum afkvæmum. Veita má einstökum kúm heiðurs-verðlaun, ef afkvæmi þeirra sýna, að þær hafi verulegt kynbótagildi. Verðlaun eru kr. 665.00 á kú og greiðast úr ríkissjóði. Nautgripa-ræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands er formaður dómnefnda, lýsir dómum og úthlutar verðlaunum. Stjórnir viðkomandi félaga sjá um sýningahald og kveðja til meðdómendur.

Vegna kostnaðar við sýningahald samkvæmt þessari grein leggur ríkissjóður fram kr. 3.00 á hvern framtalinn grip á sýningarsvæðinu, gegn jöfnu framlagi annars staðar frá.

Búnaðarfélag Íslands heldur aukasýningu á nautum milli aðalsýninga sé þess óskað og ráðunautur Búnaðarfélags Íslands telur ástæðu til. Kostnaður við framkvæmd þessara sýninga greiðist úr ríkissjóði, kr. 25.00 á hvern sýndan grip gegn jöfnu framlagi annars staðar frá, þó ekki á fleiri en 20 afkvæmi með hverju nauti.

16. gr.

Búnaðarfélag, er sett hefur sér nautgriparræktarsamþykkt, eða nautgriparræktarfélag, getur komið sér upp girðingu til geymslu nauta. Slík girðing nýtur stofnframlags úr ríkissjóði allt að kr. 5300.00, enda sé hún gerð í samræmi við fyrir-mæli IV. kafla, 40. gr. laga þessara að breyttu breytanda. Eigi greiðist framlag til fleiri en einnar girðingar í sama sveitarfélagi, nema kýr séu fleiri en 300.

17. gr.

Telji nautgriparræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands ástæðu til að hafa sér-stakt eftirlit með einstökum kúabúum vegna þess, að afköst kúnna bendi til, að þar kunni að vera álitlegar nautamæður, er heimilt að taka upp slíkt eftirlit. Kemur þá eftirlitsmaður að minnsta kosti 6 sinnum á ári á viðkomandi bú, er viðstaddur mjaltir kvöld og morguns, vegur mjólk úr hverri kú og tekur sýnishorn til fitu-rannsóknna, allt eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur.

Ríkissjóður greiðir framlag til slíks aukaeftirlits á allt að 30 búum á ári, kr. 640.00 á hvert bú, þó eigi yfir helming kostnaðar.

III. KAFLI

Um sauðfjárrækt.

18. gr.

Búnaðarfélag, þar sem ekki er starfandi sauðfjárræktarfélag, getur sett sér samþykkt um að vinna að kynbótum sauðfjár á félagssvæðinu, enda séu aldrei færri en 6 félagsmenn, er fullnægja þeim skilyrðum, er samþykkt áskilur.

Hafi sauðfjárræktarsamþykkt eigi verið sett, geta minnst 6 menn í hreppi stofnað með sér sauðfjárræktarfélag til að vinna að kynbótum sauðfjár. Taka má í félagið menn úr öðrum hreppi, ef ástæða þykir til.

Eigi má félagsmaður hafa færri félagsær en 12, né heldur má hann eiga meira en helming félagsfjárins.

Í samþykkt fyrir sauðfjárræktarfélag skal kveða á um:

1. Að halda skuli ættbók fyrir kynbótaféð og hver kind merkt sínu sérmerki.
2. Að haldnar séu afurða- og vigtarskýrslur um allt félagsféð. Fella má þó niður að vega sláturlömb áður en lógað er, enda lækkar þá framlagið um allt að 75%.
3. Hversu haga skuli skýrsluhaldi, til þess að fá megi sem öruggasta vitneskju um erfðaeðli hvers einstaklings.
4. Önnur atriði, er varða félagsstarfið.

Samþykkt, sem sett er samkvæmt þessari grein, skal sníða eftir fyrirmynd frá Búnaðarfélagi Íslands, og tekur hún gildi, er hlotið hefur staðfestingu stjórnar félagsins.

19. gr.

Sauðfjárræktarfélag, sem fengið hefur samþykkt sína staðfesta af Búnaðarfélagi Íslands, fær árlegt framlag úr ríkissjóði, sem greiðist eftir á, er félagið hefur sent Búnaðarfélaginu skýrslur fyrir umliðið ár. Framlagið nemur kr. 5.30 á hverja félagsá, kr. 300.00 á hvern hrút, sem hlotið hefur I. verðlaun og kr. 1330.00 á hrút, sem fengið hefur góðan dóm við afkvæmaprófun. Framlög öll renna í félagssjóð.

Sæðingarstöðvar, sem stofnaðar eru og reknar samkvæmt VI. kafla þessara laga, fá árlega framlag úr ríkissjóði, er nemur kr. 300.00 á hvern hrút, sem þar er notaður með samþykki sauðfjárræktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands.

20. gr.

Veita má framlag til stofnræktunar sauðfjár hjá einstökum bændum eða á ríkisbúum, er nemur kr. 53.00 fyrir hverja á, skýrslufærða í stofnræktun. Aldrei má þó greiða framlag til stofnfjárræktar á fleirum en einu búi í hverri sýslu eða fjárskiptahólfi, nema fleiri sýslur en ein séu í sama hólfi. Framlag skal því aðeins greitt, að sauðfjárræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands leggi það til og stjórn búnaðarsambands í því héraði, þar sem búið er rekið, svo og héraðsráðunautur, mæli með, enda greiðist 20% framlagsins af viðkomandi sauðfjárræktarsambandi, búnaðarsambandi eða sýslusjóði, en 80% úr ríkissjóði.

Skylt er þeim, er framlags þessa njóta, að fara að ráðum og hlíta umsjá sauðfjárræktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands um ræktunarstarfið, svo og skila skýrslum til Búnaðarfélags Íslands samkvæmt fyrirmælum þess.

21. gr.

Eigi má láta hrúta ganga lausa frá 5. nóvember til 20. apríl ár hvert. Finnist gæzlulaus hrútur á þessu tímabili, er þeim, sem hrútinn sér, skylt að tilkynna það ábúanda, sem þá tekur hann í vörzlu. Eigi hann ekki hrútinn, ber honum að gera eiganda aðvart svo fljótt, sem verða má. Skal þá eigandi vitja hrútsins eða ráðstafa honum innan viku frá því, er hann fékk tilkynningu um hann. Geri hann það ekki, skal farið með hrútinn sem óskilafé.

22. gr.

Hrútasýningar ber að halda í hverjum hreppi fjórða hvert ár. Landið skiptist í fjögur sýningarumdæmi og eru sýningar í þeim til skiptis. Búnaðarfélag Íslands setur reglur um sýningar þessar, og skal þar m. a. kveðið á um viðurkenningu fyrir beztu hrúta. Ráðunautur félagsins er sjálfkjörinn formaður dómnefndar, en hreppsnefnd kys tvo meðdómendur og annast undirbúning sýningar.

Þegar liðin eru tvö ár frá reglulegum hrútasýningum geta fjárræktarfélag þau, sem þess óska, haldið sýningu á félagshrútum til þess að fá úr því skorið, hverjir þeirra séu fyrstu verðlauna verðir. Á sýningum þessum skulu tveir dómnefndarmenn tilnefndir af félagsstjórn, en viðkomandi búnaðarsamband kveður til og kostar oddamann dómnefndar, enda samþykki sauðfjárræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands val hans.

23. gr.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að láta halda afkvemasýningar fyrir sauðfé annað hvert ár. Á sýningum þessum má aðeins sýna ær og hrúta frá þeim bændum, sem að dómi sauðfjárræktarráðunautar halda fullkomnar ættartölubækur og afurðaskýrslur. Til verðlauna á sýningum þessum greiðir ríkissjóður allt að:

a.	Fyrir	I.	verðlauna hrút	kr. 300.00
b.	—	II.	—	— 150.00
c.	—	III.	—	— 75.00
d.	—	I.	á	— 80.00
e.	—	II.	—	— 40.00
f.	—	III.	—	— 20.00

Enn fremur má veita heiðursverðlaun fyrir hrúta, allt að kr. 535.00 fyrir hvern.

Framlag ríkissjóðs samkvæmt þessari grein er bundið því skilyrði, að viðkomandi búnaðarsamband eða sýslusjóður leggi á móti eigi lægri fjárhæð.

Um önnur skilyrði fyrir veitingu verðlauna svo og um tilhögun afkvemasýninga skal kveða á í reglugerð.

24. gr.

Búnaðarfélag, er sett hafa sér samþykkt um sauðfjárrækt, og sauðfjárræktarfélag á svæði, þar sem búnaðarsamband hefur gert samþykkt um búfjárrækt, geta myndað samband, er vera skal aðili að búfjárræktardeild viðkomandi búnaðarsambands.

25. gr.

Sauðfjárræktarsamband setur sér samþykkt og starfsreglur, er Búnaðarfélag Íslands samþykkir. Í samþykkt skal kveðið á um verksvið, sem meðal annars sé fólgið í að gera samanburð á systrahópum undan álitlegustu hrútum félaganna á sambandssvæðinu, gera yfirlitsskýrslur sauðfjárræktarfélaganna, færa ættarskrár og afurðaskýrslur beztu einstaklinga o. fl. Sauðfjárræktarráðunautur viðkomandi búnaðarsambands hefur umsjón með starfseminni og vinnur úr skýrslum fjárræktarfélaganna.

26. gr.

Sauðfjárræktarfélag þau, sem mynda sauðfjárræktarsamband, greiða árlega til búfjárræktardeildar viðkomandi búnaðarsambands 20% af framlagi því, er þau fá úr ríkissjóði samkvæmt 19. gr.

27. gr.

Sauðfjárræktarsambönd og búnaðarsambönd, sem sett hafa sér búfjárræktarsamþykktir skulu, í samráði við sauðfjárræktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands, vinna að afkvæmarannsóknum úrvals hrúta, annað hvort á sérstökum afkvæmarannsóknarstöðvum eða hjá einstökum bændum. Við samanburð afkvæmahópa skal rannsaka vaxtarhraða lambanna, kjötgæði sláturlamba og ullargæði, afurðagetu, þrif og þol dætranna til þriggja vetra aldurs, allt eftir nánari ákvæðum í reglugerð svo og reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.

Framlag til afkvæmarannsókna greiðist úr ríkissjóði, kr. 53.00 á ári fyrir hverja á, sem skýrslufærð er í rannsóknum þessum, enda séu settar á eigi færri en 10 gimbrar undan hverjum hrút, er rannsaka skal. Eigi er þó skylt að greiða slíkt framlag vegna fleiri hrúta en svo, að hafin sé rannsókn ár hvert á einum hrúti fyrir hverjar 3000 framtaldar kindur innan sýslu eða fjárskiptahólfs. Annar kostnaður við rannsóknir þessar greiðist af viðkomandi fjárræktarfélagi, fjárræktarsambandi og eigendum hrútanna, allt eftir nánari ákvæðum í reglugerð.

Framlag ríkissjóðs greiðist, er skýrslur um starfsemina hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands og sauðfjárræktarráðunautur félagsins viðurkennt þær.

28. gr.

Búnaðarfélag Íslands sér um, að geitfjárstofni þeim, sem til er í landinu, verði haldið við. Ríkissjóður greiðir þeim bændum, sem geitfé eiga, árlegt framlag, allt að kr. 400.00 á hverja geit, sem þeir hafa á fòðrum, þó ekki á fleiri geitur en 200. Skylt er þeim, er geitfé eiga og framlags njóta, að senda Búnaðarfélagi Íslands árlega skýrslur um geitfjárstofninn eftir reglum, sem sauðfjárræktarráðunautur félagsins setur.

IV. KAFLI

Um hrossarækt.

Í kafla þessum merkir orðið „stóðhestur“ ógeltan hest 1½ árs og eldri.

29. gr.

Að loknum hverjum sveitarstjórnarkosningum kýs hreppsnefnd þriggja manna hrossakynbótanefnd, þar sem búnaðarfélag hefur ekki sett sér hrossaræktarsamþykkt samkvæmt lögum þessum, né heldur er starfandi hrossaræktarfélag með þátttöku meiri hluta hrossaeigenda. Ef búnaðarfélag setur sér hrossaræktarsamþykkt eða stofnað er hrossaræktarfélag með þátttöku meiri hluta hrossaeigenda, þeirra sem jörð hafa til ábúðar í hreppnum, eftir að kosin hefur verið kynbótanefnd, fellur starf nefndarinnar niður, en við tekur stjórn þess félags, er samþykktina setti, eða þeir menn, er félagið felur það sérstaklega.

Hrossakynbótanefnd annast þau störf, sem stjórn búnaðarfélags eða hrossaræktarfélags eru annars ætluð. Farist kosning kynbótanefndar fyrir, ber hreppsnefnd að annast störf hennar.

30. gr.

Kynbótanefnd, stjórn búnaðarfélags eða hrossaræktarfélags, sér um að árlega séu nógu margir stóðhestar, samþykktir af hrossaræktarráðunaut, til afnota fyrir hrossaeigendur. Stjórnin útvegar girðingar fyrir stóðhesta, kemur þeim í fóður og sér um annan kostnað, er af starfseminni leiðir. Þegar keyptur er hestur eða reist er girðing, er sveitarsjóði skylt að greiða að minnsta kosti helming kostnaðar, enda sé framkvæmdin nauðsynleg að dómi héraðsráðunautar. Öðrum kostnaði, sem leiða kann af kynbótastarfseminni innan hreppsins, ber að jafna niður á hrossaeigendur, nema fjárins sé aflað á annan hátt. Gjald það, sem jafnað er niður, er lögtakskræft.

31. gr.

Sé enginn stórhestur til í hreppi, geta hrossaeigendur krafizt þess, að þeim séu tryggð afnot hests í öðrum hreppi eða leyft að fá sér stóðhest til notkunar.

32. gr.

Óheimilt er að láta stóðhest ganga lausan, sbr. þó 35. gr. Verði vart við slíkan hest, ber að handsama hann þegar og færa til þess hreppstjóra, sem næstur er í því lögsagnarumdæmi, þar sem hesturinn var tekinn. Skal þá hreppstjóri taka hann í gæzlu og standa skil á sanngjarnri greiðslu vegna fyrirhafnar og kostnaðar við handsömun. Verði ágreiningur um greiðslu, geta aðilar skotið þeim ágreiningi til úrskurðar dómkvaddra manna. Sömu ákvæði gilda um hesta, sem ekki er hægt að gelda vegna skapnaðargalla.

Heimilt er kynbótanefnd eða stjórn hrossaræktarfélags að banna, að ógeltir hestar á öðru ári gangi lausir, enda liggja fyrir samþykkt $\frac{2}{3}$ hluta hrossaeigenda á viðkomandi svæði.

33. gr.

Sé stóðhestur, merktur með bókstafnum K eða LK á hægri lend, sbr. 34. gr., handsamaður utan vörzlu, skal eiganda hans þegar gert viðvart. Náist ekki til eiganda innan viku, skal nálægum sýslumönnum tilkynnt um hestinn og hvaða mark sé á honum; er þeim þá skylt að gera markeiganda aðvart. Jafnframt skal hesturinn auglýstur í útvarpi með marki og öllum einkennum. Gefi eigandi sig fram innan hálf mánaðar frá auglýsingardegi, ber að afhenda honum hestinn gegn greiðslu á áföllnum kostnaði, enda sanni hann heimild sína til að merkja hestinn sem kynbótahest.

Finnist ómerktur stóðhestur, eða merktur sem kynbótahestur samkvæmt 34. og 35. gr., án heimildar, ber hreppstjóra að selja hann á opinberu uppboði með fjögurra mánaða innlausnarfresti. Vitji eigandi andvirðisins innan 6 mánaða frá söludegi, skal honum greitt það að frádregnum áföllnum kostnaði, en rennur ella í sjóð búnaðarfélags þess hrepps, þar sem hesturinn var tekinn. Sömu ákvæði gilda um merкта stóðhesta, sem ekki er vitjað á tilsettum tíma frá auglýsingardegi samkvæmt fyrri málsgrein þessarar greinar. Sé sami hestur tekinn á víðavangi öðru sinni eða oftari, skal eigandi sæta sektum.

34. gr.

Þegar stóðhestur hefur hlotið I. eða II. verðlaun á héraðssýningu eða afkvæmasýningu, gefur hrossaræktarráðunautur eiganda skriflega heimild til að merkja hestinn kynbótahestamerki, sem er K á hægri lend. Komi í ljós, að merktur kynbótahestur reynist ekki kynbótahæfur, að dómi hrossaræktarráðunautar, fellir hann heimildina niður. Kynbótanefnd getur veitt leyfi til að merkja stóðhest sem kynbótahest, þótt eigi hafi á sýningu komið og verðlaun hlotið, en samþykkja verður hrossaræktarráðunautur leyfið. Sá, er uppvis verður að því að merkja stóðhest heimildarlaust, skal sæta sektum samkvæmt 81. gr. þessara laga.

35. gr.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að veita hreppsfélagi, einu eða fleirum sameiginlega, undanþágu frá ákvæðum um einangrun stóðhesta á tímabilinu frá 1. maí til 1. október, ef félagið telur, að beutilönd þau, þar sem hestarnir ganga, séu svo einangruð, að öruggt megi teljast. Slíka undanþágu getur Búnaðarfélag Íslands numið úr gildi með eins árs fyrirvara.

Eigi verður undanþága veitt, nema fyrir liggja umsókn frá hlutaðeigandi hreppsfélagi, enda hafi málið þá verið rætt á almennum hreppsfundi og samþykkt þar með $\frac{2}{3}$ hlutum greiddra atkvæða hrossaeygenda og síðan hlotið samþykki sýslunefnda þeirra, er hlut eiga að máli. Enn fremur skal fullnægt eftirgreindum skilyrðum: Stóðhestar þeir, sem lausir ganga, mega ekki yngri vera en þriggja vetra, og skulu eigendur fá sérstakt leyfi fyrir hvern hest. Ber þá að merkja hestinn greinilega með stöfunum LK á hægri lend og númeri, sem hrossaræktarráðunautur ákveður, á hina vinstri.

36. gr.

Valdi stóðhestur, sem gengur laus eða sleppur úr vörzlu, tjóni á búfé eða öðrum eignum annarra (en eigenda), er eigandi skaðabótaskyldur eftir mati dómkvaddra manna, ef ekki næst samkomulag um bætur. Er viðkomandi sveitarsjóður skyldur að inna af hendi bótagreiðslur, ef krafizt er.

37. gr.

Búnaðarfélag getur sett sér samþykkt um að vinna að kynbótum hrossa í hreppnum, enda sé þar ekki starfandi hrossaræktarfélag. Hafi hrossaræktarsamþykkt eigi verið sett, geta 6 bændur í hreppi, hið fæsta, stofnað hrossaræktarfélag. Samþykktir búnaðarfélaga og hrossaræktarfélaga ber að sníða eftir fyrirmynd, sem Búnaðarfélag Íslands lætur í té, og taka gildi, er hlotið hafa staðfestingu stjórnar félagsins.

38. gr.

Búnaðarfélag eða hrossaræktarfélag, er fengið hefur samþykkt sína staðfesta af Búnaðarfélagi Íslands, fær framlag úr ríkissjóði til kaupa á tveggja og þriggja vetra kynbótahestum undan I. verðlauna hryssum sem hér segir:

Til kaupa á þriggja vetra hesti:

Kr. 5300.00, sé hann undan hesti, sem fengið hefur heiðursverðlaun fyrir afkvæmi

Kr. 4000.00, sé hann undan hesti, er fengið hefur I. verðlaun fyrir afkvæmi.

Kr. 3325.00, sé hann undan hesti, er fengið hefur heiðursverðlaun á héraðssýningu.

Kr. 2660.00, sé hann undan hesti, sem fengið hefur I. verðlaun á héraðssýningu.

Framlag til kaupa á tveggja vetra hesti er kr. 1330.00 lægra í hverjum flokki. Framlagið er bundið því skilyrði, að þriggja vetra hesturinn hafi hlotið I. verðlaun, en tveggja vetra hesturinn II. verðlaun á héraðssýningu, eða hrossaræktarráðunautur hafi viðurkennt hann slíkra verðlauna verðan.

Framlag samkvæmt þessari grein skal aðeins veita í eitt skipti til kaupa á sama hesti.

39. gr.

Búnaðarfélög og hrossaræktarfélög fá, auk framlags þess, sem um getur í 38. gr., styrk til stóðhestahalds, ef þau nota hest, sem hlotið hefur heiðursverðlaun, I. eða II. verðlaun á afkvæmasýningu. Styrkur þessi er kr. 1600.00 á heiðursverðlaunahest, kr. 1060.00 á I. verðlauna hest og kr. 530.00 á II. verðlauna hest. Styrkurinn greiðist árlega meðan hesturinn er notaður og nýtur þessarar viðurkenningar.

40. gr.

Hreppsfélag, búnaðarfélag eða hrossaræktarfélag, er kemur upp girðingu vegna kynbótastarfsemi, fær allt að kr. 15000.00 í stofnframlag úr ríkissjóði að verki

loknu, þó aldrei meira en nemur andvirði efnis, enda sé fullnægt eftirgreindum skilyrðum:

1. Að hrossaræktarráðunautur viðurkenni nauðsyn girðingarinnar.
2. Að land það, sem girt er, sé eign þess aðila, er styrksins nýtur, eða honum tryggð full afnot af landinu með leigusamningi, er gildi eigi skemur en 15 ár.
3. Að land sé vel fallið til hrossabeitar að dómi hrossaræktarráðunautar eða annars trúnaðarmanns Búnaðarfélags Íslands.
4. Að girðingin sé minnst sjöþætt gaddavirsgirðing eða gerð af öðru jafngildu efni, og ekki lægri en 135 cm.
5. Að styrkþegi skuldbindi sig með skriflegri yfirlýsingu til að halda girðingunni við í 15 ár hið skemmsta.

41. gr.

Hrossaræktarfélag geta myndað með sér samband til þess að vinna sameiginlega að kynbótum hrossa á sambandssvæðinu, ef eftirgreind skilyrði eru fyrir hendi:

1. Að sambandið nái yfir að minnsta kosti 5 hreppa með eigi færri en 500 hryssum fjögurra vetra og eldri.
2. Að sambandið hafi sett sér lög um starfsemi sína og fengið þau samþykkt af Búnaðarfélagi Íslands.

Búnaðarsamband svo og hrossaræktarsamband, sem stofnað er samkvæmt lögum þessum, fær árlega úr ríkissjóði aukaframlag á hvern stóðhest, sem sambandið notar eða hefur á leigu, kr. 2660.00 á hvern. Framlag þetta leggst í sérstakan sjóð, er stjórn sambandsins ávaxtar og notar aðeins til kaupa á kynbótahestum í stað þeirra, sem felldir eru eða seldir, og rennur andvirði þeirra einnig óskipt í sjóðinn.

Ríkissjóður greiðir árlega kr. 50.00 á hverja hryssu, sem leidd er til kynbótahests og færð er á skýrslu til Búnaðarfélags Íslands. Stjórn sambandsins ákvarðar hverju sinni, hvort ástæða sé til að skipta um hest eða fjölga hestum, enda liggja hvort tveggja fyrir, að rétt sé að farga hestinum og að hestur sá, er kaupast, sé taminn og helzt reyndur kynbótahestur að dómi ráðunautar Búnaðarfélags Íslands í hrossarækt, enda samþykki hann kaupin. Þó má víkja frá þessu skilyrði, ef um er að ræða hest, sem að dómi ráðunautar er af úrvalskyni og vel gerður.

Eigi skal veita framlag á fleiri stóðhesta en svo, að 50 hryssur minnst, fjögurra vetra og eldri, verði um hvern. Þó má, þar sem hérað er einangrað, víkja frá þessu skilyrði, enda komi til samþykki Búnaðarfélags Íslands.

Hrossaræktarsambönd senda Búnaðarfélagi Íslands ársreikninga sína til endurskoðunar og úrskurðar.

42. gr.

Kynbótanefnd og stjórn hrossaræktarfélags heldur gerðabók, þar sem ritaðir eru reikningar, ályktanir og aðrar gerðir. Skulu reikningar lagðir fram ár hvert og endurskoðaðir með sveitarsjóðsreikningum.

43. gr.

Hrossaræktarráðunautur ferðast um, svo sem hann frekast má, og leiðbeinir um val á stóðhestum og hryssum til undaneldis. Hann mætir á sýningum er hann má því við koma, ella sá, er stjórn Búnaðarfélags Íslands kveður til í hans stað. Hrossaræktarráðunautur er sjálfkjörinn formaður dómnefndar, en meðdómendur til kvaddir af stjórn þeirra samtaka, er til sýningar efnir. Meðdómendur geta ekki veitt hrossi verðlaun gegn atkvæði ráðunautar, né heldur getur hann veitt verðlaun nema helmingur meðdómenda samþykki.

44. gr.

Landið skiptist í fjögur sýningarsvæði og skulu héraðssýningar haldnar á þeim til skiptis fjórða hvert ár. Um fjölda sýninga í hverju umdæmi skal kveða á í reglugerð. Heimilt er að sameina fjórðungsmót Landssambands hestamannafélaga

héraðssýningu, og annast þá viðkomandi búnaðarsamband eða -sambönd um þann þátt, sem varðar sýningu kynbótagripa, í samráði við stjórn Landssambandsins.

45. gr.

Til verðlauna á sýningum þeim, sem haldnar eru samkvæmt 44. gr., leggur ríkissjóður fram 15 aura á hvert framtalið hross á því svæði, sem sýning er fyrir, gegn jöfnu framlagi frá viðkomandi búnaðarsambandi (-samböndum) eða öðrum aðiljum. Skal fénu varið til að verðlauna hryssur á héraðssýningum. Mega verðlaun ekki vera hærri en hér greinir:

Heiðursverðlaun á hryssu	kr. 800.00
I. verðlaun - -	— 265.00
II. - - -	— 160.00
III. - - -	— 80.00
III. - - stóðhest	— 320.00

Verðlaun á stóðhest greiðast úr ríkissjóði, heiðursverðlaun kr. 2120.00, I. verðlaun kr. 1060.00 og II. verðlaun kr. 650.00. Heiðursverðlaun má aðeins veita hrossum, sem afkvæmi eru sýnd með. Skulu tvö afkvæmi fylgja hryssu hverri, en stóðhesti fjögur, og mega yngst vera tveggja vetra.

46. gr.

Heimilt er að halda afkvæmasýningu fyrir stóðhesta, ef óskir koma fram um það og Búnaðarfélag Íslands samþykkir. Sýna skal undan hverjum stóðhesti tólf afkvæmi hið fæsta, þriggja vetra og eldri, og fylgi mæður þeirra á sýningu. Verðlaun fyrir afkvæmi greiðast úr ríkissjóði og eru sem hér segir:

Heiðursverðlaun	kr. 1900.00
I. verðlaun	— 1060.00
II. -	— 640.00
III. -	— 425.00

Eigi má greiða heiðursverðlaun fyrir afkvæmi, nema helmingur þeirra sé taminn og sýni verðmæta kosti.

Afkvæmasýningu má endurtaka einu sinni, að fjórum árum liðum, fyrir þá stóðhesta, er hlotið hafa I. og II. verðlaun.

Umsókn um afkvæmasýningu sé komin til Búnaðarfélags Íslands fyrir 15. marz.

Stjórn viðkomandi búnaðarsambands tilnefnir tvo meðdómendur á afkvæmasýningu og greiðir þeim þóknun fyrir starf þeirra, en eigandi stóðhesta sér um sýningarstað.

Hrossaræktarráðunautur getur metið stóðhest til afkvæmaverðlauna, ef aðstæður torvelda sýningu, en þó því aðeins, að hesturinn sé í eign búnaðarsambands eða hrossaræktarsambands.

47. gr.

Samtökum hestamannafélaga er heimilt að halda landssýningu þriðja hvert ár, að fengnu samþykki Búnaðarfélags Íslands, er einnig samþykkir sýningarstað og tilhögun sýningar. Verðlaun á landssýningu greiðast úr ríkissjóði gegn jöfnu framlagi annars staðar frá. Um fjárhæð verðlauna og önnur skilyrði fer samkvæmt ákvæðum 45. og 46. gr. eftir því, sem við getur átt, svo og reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur. Umsókn um sýningarleyfi ásamt með fullnægjandi upplýsingum skal hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands fyrir 15. marz það ár, er sýning skal haldin.

Samtök hestamannafélaga, þeirra er gangast fyrir og stjórna landssýningu, tilnefna tvo meðdómendur á sýningu. Skrá skal sérstaka ættbók fyrir reiðhross, sem verðlaun hljóta á landssýningu.

48. gr.

Heimilt er að reka á kostnað ríkissjóðs tvö hrossaræktarhú, annað á Norðurlandi, hitt á Suðurlandi, þar sem fram fer stofnræktun, afkvæmaprófanir og tamn-

ing. Búnaðarfélag Íslands hefur umsjón með hrossaræktarbúum þessum, og skulu þau starfa samkvæmt reglugerð, sem ráðherra setur, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

V. KAFLI

Um svínarækt og alifugla.

49. gr.

Þegar Búnaðarfélag Íslands hefur ráðið til sín ráðunaut í svína- og alifugla-rækt, er landbúnaðarráðherra heimilt að efna til kynbótabús í þessum greinum á bændaskólabúi eða öðru ríkisbúi, eftir því sem best þykir henta að dómi Búnaðarfélags Íslands.

50. gr.

Á kynbótabúinu skal hreinrækta þau hæsnakyn og svína, sem ráðunauturinn telur rétt að rækta hér á landi. Á búinu skal vera aðstaða til framleiðslu á kynbótahæsnunum til sölu.

51. gr.

Færa skal ættarskýrslur og afurða yfir svin og alifugla á kynbótabúinu undir eftirliti ráðunautar; þá skal og gera samanburðartilraunir um fóðurþörf og afurðagetu hinna ýmsu kynja.

52. gr.

Kynbótabúið hefur rétt til að flytja inn útungunaregg til kynbóta eða tilrauna, enda sjái ráðunauturinn um, að búið fullnægi óskum alifuglaeigenda um að hafa til sölu fugla af þeim kynjum, sem óskað er eftir og reynsla hefur sýnt, að hentug séu til ræktunar hér á landi.

53. gr.

Halda má einstaklings- og afkvæmasýningar fyrir svin og alifugla. Verðlaun á sýningum greiðast úr ríkissjóði eftir nánari fyrirmælum, sem ráðherra setur í reglugerð, eftir tillögum frá Búnaðarfélagi Íslands.

VI. KAFLI

Um sæðingu búfjár.

54. gr.

Búnaðarsambönd, sem vinna að kynbótum búfjár með sæðisflutningum, svo og nautgriparæktarsambönd í þeim héruðum, þar sem búnaðarsambönd sinna ekki slíku verkefni, fá styrk úr ríkissjóði til þessarar starfsemi sem hér segir:

1. Stofnframlag, $\frac{1}{3}$ hluti byggingarkostnaðar sæðingarstöðvar, þar með talin verkfæri og allur búnaður, þó ekki yfir kr. 190000.00 á stöð.
2. Rekstrarstyrk, helming árslauna sérfræðings í búfjársæðingum, er starfar við sæðingarstöð, samanber næstu málsgrein. Laun þessara sérfræðinga skulu ákveðin af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, og skal höfð hliðsjón af launakerfi starfsmanna ríkisins. Enn fremur skal ríkissjóður greiða kr. 25.00 á hverja sædda kú, sem fang fær, og kr. 2.50 á hverja á, sem sædd er. Styrkir þessir skulu þó eigi greiddir, nema notuð séu naut og hrútar, sem búfjarræktarráðunautar mæla með.

Sé starfssvæði sæðingarstöðvar það stórt, að reka verði jafnframt dreifingarstöð, eina eða fleiri, nýtur hún sama stofnframlags til bygginga og búnaðar eins og aðalstöð, þ. e. $\frac{1}{3}$ hluta stofnkostnaðar, þó aldrei hærra framlags en aðalstöðin. Sama gildir um flutning sæðis til héraða, sem eigi hafa aðstöðu til að koma upp sæðingarstöðvum.

Vinni sæðingarstöð að sæðingu fleiri búfjártegunda en sauðfjár og nautgripa, greiðir ríkissjóður til þess styrk, sem landbúnaðarráðherra ákveður að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

55. gr.

Stofnframlag og rekstrarstyrkur til sæðingarstöðvar greiðist því aðeins, að fyrir liggi meðmæli Búnaðarfélags Íslands. Framlag má því aðeins veita fleirum en einni sæðingarstöð í sýslu, að Búnaðarfélag Íslands mæli með því og samþykki landbúnaðarráðherra komi til hverju sinni. Sama gildir um dreifingarstöð.

VII. KAFLI

Um ræktun erlendra búfjárkynja og blöndun þeirra við innlent búfé.

56. gr.

Búfé af erlendum kynjum, sem flutt hefur verið til landsins samkvæmt lögum um innflutning búfjár nr. 74 23. apríl 1962 og einangrað hefur verið á sóttvarnarstöð ríkisins nægilega lengi samkvæmt ákvæðum sömu laga, skal hagnýtt sem hér segir:

1. Landbúnaðarráðunaueytið sér um, að aðstaða verði á einu eða fleiri ríkisbúum eða tilraunabúum til að mynda búfjárkyn eða kynbæta þau, sem fyrir eru í landinu, með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, eða semur við eitt eða fleiri búnaðarsambönd eða búfjarræktarsambönd um að taka að sér þetta viðfangsefni. Leita skal umsagnar og tillagna Búnaðarfélags Íslands um staðarval og alla tilhögun.
2. Heimilt er bændum að vinna að myndun búfjárkynja með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, enda hlíti þeir fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands um allt, er varðar framkvæmd ræktunarinnar.
3. Heimilt er, að fengnum meðmælum Búnaðarfélags Íslands, að láta bændum í té búfjársæði frá sóttvarnarstöðinni til einblendingsræktunar og framleiðslu sláturgripa svo og til ásetnings.

57. gr.

Skylt er sóttvarnarstöðinni að hafa samráð við búfjarræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um dreifingu búfjársæðis frá stöðinni svo og að safna skýrslum um sædda gripum samkvæmt fyrirmælum þeirra. Þeir skera úr um það, hver í sinni grein, úr hvaða karldýrum á sóttvarnarstöðinni nota skuli sæði til frjóvgunar tiltekinna kvendýra á búum þeim, sem vinna að kynbótum og myndun kynja samkvæmt 1. og 2. tölulíð 56. gr.

Á búum þessum ber að hlíta fyrirmælum búfjarræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um hvernig vinna skuli að myndun hins nýja kyns eða kynja, merkingu gripanna og ættbókarfærslu. Búin senda árlega Búnaðarfélagi Íslands skýrslu um starfseminu á eyðublöðum, sem félagið lætur þeim í té.

Ráðunautum eða fulltrúum þeirra ber að hafa nákvæmt eftirlit með ræktunarstarfinu, skoða árlega kynblendingsgripum á kynbótabúunum, fylgjast með merkingu þeirra, ættbókarfærslu og skýrsluhaldi. Þeir skulu dæma gripina, lýsa ræktun þeirra og skrá athugasemdir sínar í gerðabók.

58. gr.

Þegar ráðunautur telur ræktun gripa af nýju kyni svo langt á veg komna, að ávinningur sé að nota þá til einblendingsræktunar, viðurkennir hann gripina hæfa til slíkrar notkunar utan kynbótabúsins. Aðra gripum af erlendum kynjum á kynbótabúinu má eigi selja til lífs eða nota utan þess nema samþykki ráðunautar komi til, og þá aðeins til búa, er starfa samkvæmt ákvæðum 1. og 2. tölulíðs 56. gr.

Noti sæðingarstöðvar eða búfjarræktarfélag kynblendingsgripum, sem ekki hafa hlotið viðurkenningu ráðunautar, til einblendingsræktunar, skulu framlög úr ríkissjóði samkvæmt lögum þessum eigi greidd vegna notkunar slíkra gripa.

Heimilt er búnaðarsamböndum, búfjarræktar- og nautgriparektarsamböndum, að setja sér samþykktir, er kveði nánar á um blöndun erlendra búfjárkynja við

hina innlendu stofna. Samþykktir þessar ber að senda Búnaðarfélagi Íslands og öðlast gildi, er stjórn þess hefur samþykkt þær.

59 gr.

Telji ráðunautur, að innlent búfjárkyn sé blandað erlendu á þann hátt, að hætta sé á, að spillt sé kostum hins innlenda kyns, leggur hann málið fyrir stjórn Búnaðarfélags Íslands. Fallist stjórnin á rökstuðning ráðunautarins, felur hún honum að loka ættbók hins innlenda búfjárkyns til að halda því hreinu.

60. gr.

Meðan lög nr. 74 frá 28. apríl 1962 koma ekki til framkvæmda, er heimilt að nota til einblendingsræktar gripi af holdanaustofni þeim, sem til er í landinu, að fengnu leyfi Búnaðarfélags Íslands hverju sinni.

Þá skal landbúnaðarráðherra hlutast til um að komið verði á fót sérstöku búi, þar sem ræktað sé úrval af þessum stofni. Búið standi undir umsjá og eftirliti Búnaðarfélags Íslands.

VIII. KAFLI

Um forðagæzlu og fódurbirgðafélög.

Í kafla þessum merkir orðið „forðagæzlumaður“ þann, er hefur á hendi eftirlit með ásetningi búfjár, fódrun og hirðingu, hvort heldur er á vegum hreppsnefndar eða fódurbirgðafélags.

61. gr.

Í hreppi hverjum skal vera forðagæzlumaður, einn eða fleiri, er hafi eftirlit með ásetningi búfjár, fódrun og hirðingu. Heimilt er, ef forðagæzlumenn eru fleiri en einn, að skipta hreppi í forðagæzlumumdæmi, og hefur þá hver forðagæzlumaður sitt umdæmi til umsjónar.

62. gr.

Að loknum hreppsnefndarkosningum hverju sinni kýs eða ræður hreppsnefnd forðagæzlumann, einn eða fleiri, til næstu fjögurra ára, og jafnmarga til vara. Skal þess jafnan gætt að velja til þá menn, sem þekktir eru að gætilegum ásetningi og góðri meðferð búfjár. Sé í hreppnum starfandi fódurbirgðafélag, ræður stjórn þess forðagæzlumann.

63. gr.

Búnaðarsambönd hafa á hendi eftirlit með forðagæzlu og fódrun, hvert á sínu sambandssvæði, og annast það ráðunautur sambandsins í búfjárrækt, svo sem við verður komið. Nú annar ekki ráðunautur starfinu að fullu vegna annarra verkefna, og ræður þá stjórn sambandsins hæfan mann honum til aðstoðar. Stjórnin semur við aðstoðarmenn um þóknun og greiðist hún að 65 hundraðshlutum úr rikissjóði og 35 hundraðshlutum af búnaðarsambandinu.

64. gr.

Skylt er forðagæzlumanni að fara minnst tvisvar um hreppinn á vetri hverjum. Skal fyrri ferðinni lokið fyrir 1. nóvember, en hinni síðari fyrir lok aprílmánaðar. Skal forðagæzlumaður athuga vandlega húsakost, fódurbirgðir og fódrun búpenings.

Þegar að lokinni skoðun ber forðagæzlumaður niðurstöður sínar undir trúnaðarmann búnaðarsambandsins. Komi í ljós, að búfjáreiganda skorti hús eða fóður fyrir fénað sinn, vanfóðri hann eða vanhírði, skal forðagæzlumaður tilkynna það hreppsnefnd þegar í stað. Er þá hreppsnefnd skylt að aðvara þegar þann, er hlut á að máli, og gefa honum einnar viku frest til úrbóta. Hafi hann, að þeim tíma

liðnum, ekki gert þær ráðstafanir, sem hreppsnefnd og trúnaðarmaður búnaðarsambandsins telja fullnægjandi, ber hreppsnefnd að útvega honum fóður, ráðstafa fénaði hans til fóðrunar eða lóga, ef ekki er annars úrkosta.

Búfjáreigandi, sá er hlut á að máli, ber allan kostnað af þessum ráðstöfunum. Skylt er sýslumanni að veita hreppsnefnd stuðning við þessar framkvæmdir, ef með þarf.

65. gr.

Forðagæzlumaður gerir skýrslu um tölu búpenings, ásetning, fóðrun og fyrningar. Búnaðarfélag Íslands lætur honum eyðublöð í té. Skýrslan er gerð í tvíriti, undirrituð af forðagæzlumanni og trúnaðarmanni viðkomandi búnaðarsambands. Sendir forðagæzlumaður annað eintak skýrslunnar Búnaðarfélagi Íslands þegar að lokinni skoðun, en hitt eintakið til sýslumanns, er leggur skýrsluna fram á næsta aðalfundi sýslunefndar og sendir hana að því búnu Hagstofu Íslands.

Hreppsnefnd semur um þóknun fyrir forðagæzlu, og greiðist hún úr sveitarsjóði.

66. gr.

Heimilt er sveitarfélagi að stofna fóðurbirgðafélag. Tilgangur fóðurbirgðafélags er að tryggja það, að til sé á haustnóttum sá fóðurforði fyrir búpening félagsmanna, að nægi í harðasta vetri, svo og að rannsaka hversu fóðra beri búfé svo að gefi sem mestan arð, miðað við tilkostnað.

Stjórn fóðurbirgðafélags sér um, að fóðurbirgðir séu skoðaðar eins oft og þurfa þykir. Skal hin fyrsta skoðun ætíð fara fram fyrir 1. nóvember.

67. gr.

Þegar stofna skal fóðurbirgðafélag, boðar sveitarstjórn til almenns sveitarfundar með nægum fyrirvara og leggur fram uppkast að samþykkt fyrir félagið. Atkvæðisrétt á fundinum hafa allir þeir, sem fénað hafa á fóðrum. Sé fundur lögmætur og ná uppkastið samþykki $\frac{2}{3}$ hluta atkvæðisbærra fundarmanna, skal stofna félagið, og er þá uppkastið bindandi fyrir alla hreppsþúa, enda hafi verið tekið fram í fundarboði, að þetta mál yrði rétt og um það greitt atkvæði. Samþykkt fundarins skal leggja fyrir næsta sýslufund. Fallist sýslufundur á samþykkt fóðurbirgðafélagsins óbreytta, sendir sýslumaður hana landbúnaðarráðuneytinu til staðfestingar. Breyti sýslufundur samþykktinni, skal bera hana með áorðnum breytingum undir atkvæði á lögmætum hreppsfundi á sama hátt og hið fyrra sinni. Fallist fundurinn á samþykktina þannig breytta, skal hún endursend sýslumanni, er framsendir hana til ráðuneytisins. Að öðrum kosti er samþykktin fallin, nema gerðar séu á henni breytingar, og skal þá leggja hana fyrir sýslufund að nýju og fara með á sama hátt og ný samþykkt væri.

Telji landbúnaðarráðherra samþykkt, sem honum hefur verið send til staðfestingar, brjóta í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, endursendir hann samþykktina án staðfestingar og færir til synjunarástæður. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birtingu hennar og tiltekur hvenær hún öðlast gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er þúa í því sveitarfélagi, sem hún er gerð fyrir.

Samþykkt, sem ráðherra hefur staðfest, má ekki breyta nema með sé farið á sama hátt og til nýrrar skyldi efnt.

68. gr.

Fóðurbirgðafélagi stýrir þriggja manna stjórn. Eru tveir kosnir af aðalfundi félagsins til fjögurra ára og jafnmargir varamenn; hinn þriðja kys hreppsnefnd til sama tíma, og er hann formaður félagsins. Stjórn félagsins sér um allar fjárreiður þess og framkvæmdir, og eru skuldbindingar hennar bindandi fyrir félagið. Hún færir til bókar reikninga félagsins, ályktanir og aðrar gerðir.

69. gr.

Fóðurbirgðafélag, sem stofnað er samkvæmt lögum þessum og fullnægir fyrir-
mælum þeirra, nýtur árlegs framlags úr ríkissjóði, kr. 120.00 á hvern félagsmann.
Þá leggur og sveitarsjóður fram kr. 550.00 á hvern félagsmann, og greiðist það
framlag með jöfnum greiðslum á eigi lengri tíma en 10 árum. Enn fremur greiða
búfjáreigendur árlega gjald til félagsins sem hér segir:

a. Fyrir hvern nautgrip	kr. 8.00
b. — hvert hross	— 4.00
c. — hverja sauðkind	— 1.00

Gjöld þessi eru lögtakskræf.

70. gr.

Skylt er fóðurbirgðafélagi að stofna sjóð og leggja í hann tekjuafgang hvers árs.
Stjórn félagsins veitir félagsmönnum lán úr sjóðnum til fóðurkaupa, ef þörf er á.
Hrökkvi sjóður félagsins ekki til, er félaginu heimilt lán úr Bjargráðasjóði til þess,
er á skortir, þó ekki meira en nemur séreign hreppsins í sjóðnum, gegn 5% árs-
vöxtum og endurgreiðslu innan 5 ára.

Hreppsnefnd ábyrgist bráðabirgðalán og rekstrarlán fyrir félagið.

Til tryggingar láni, er stjórn fóðurbirgðafélags eða hreppsnefnd veitir félags-
mönnum eða hreppsbúum til bjargar bústofni þeirra frá yfirvofandi felli, er bústofn
að lögveði fyrir láninu, unz það er að fullu greitt, þó ekki lengur en 2 ár frá lán-
tökudegi. Eigi má lánþegi selja bústofn sinn eða ráðstafa á annan hátt úr eigu sinni
frekar en svo, að eftir sé næg trygging í eftirstöðvum hans með vöxtum og kostnaði.
Lögveð þetta gengur fyrir öllum öðrum veðböndum.

71. gr.

Gjaldldagi iðgjalda er 1. desember. Reikningsár félagsins er almanaksár, en
skýrsluár frá 1. október til jafnlengdar næsta ár.

72. gr.

Þegar sjóður félagsins er orðinn það gildur, að hann nemur kr. 4000.00 á hvern
félagsmann, er félaginu heimilt með aðalfundarsamþykkt að létta af iðgjöldum sam-
kvæmt 68. gr. að nokkru eða öllu leyti.

73. gr.

Fyrir lok júlímánaðar ár hvert sendir stjórn fóðurbirgðafélags Búnaðarfélagi
Íslands skýrslu um félagsstarfið, eftir því sem tekið er fram í samþykkt félagsins og
Búnaðarfélag Íslands ákveður. Framlag ríkissjóðs greiðist þegar er reikningar og
skýrslur félagsins hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands. Skýrslur ber einnig að senda
sýslumanni, er leggur þær fram á sýslufundi, sbr. ákvæði 65. gr.

74. gr.

Búnaðarfélag Íslands getur, ef ráðherra óskar, krafid forðagæzlumenn hvenær
sem er um skýrslur varðandi fóðuröflun og fóðurbirgðir.

75. gr.

Vilji búfjáreigandi eigi hlíta ráðstöfunum forðagæzlumanns, hreppsnefndar eða
stjórnar fóðurbirgðafélags, eða hefur þær að engu, en fénaður hans líður eða fellur,
sakir fóðurskorts, hirðuleysis eða harðýðgi, að álitu forðagæzlumanns, eða trúnaðar-
manns búnaðarsambandsins, er þessum aðiljum skylt að tilkynna það sýslumanni
tafarlaust, ásamt öllum málavöxtum, eða hreppstjóra, sem tilkynnir það aftur sýslu-
manni þegar í stað.

76. gr.

Sá, er sekur verður um illa meðferð á skepnum samkvæmt 75. gr., skal sæta sektum frá kr. 5000.00 til kr. 50000.00 eða einföldu fangelsi allt að 6 mánuðum. Vanræki forðagæzlumaður, hreppsnefnd eða stjórn fóðurbirgðafélags að gera sýslumanni eða hreppsstjóra aðvart um ómannúðlega meðferð á skepnum, sem þessir aðilar verða áskynja um, varðar það sektum.

IX. KAFLI

Almenn ákvæði.

77. gr.

Halda má héraðssýningar fyrir búfé, annað en hross, þegar búnaðarsamband eða búfjárræktarsamband óskar þess og Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

Verðlaun á héraðssýningum greiðast að $\frac{2}{3}$ hlutum úr rikissjóði, en að $\frac{1}{3}$ hluta af ræktunarsamtökum viðkomandi búfjártegundar, ef til eru, ella úr sýslusjóðum. Búnaðarfélag Íslands setur reglur, er ráðherra staðfestir, um skipan héraðssýninga.

78. gr.

Á framlög þau, er ákveðin eru í lögum þessum, skal greiða verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu, er sýni breytingar á tilkostnaði framkvæmda frá meðalkostnaði þeirra á árinu 1964. Hagstofa Íslands ákveður grundvöll vísitölu þessarar í samráði við Búnaðarfélag Íslands og reiknar hún hana síðan árlega miðað við meðalkostnað hvers árs.

Fyrirmæli fyrri málslíða þessarar gr. um greiðslu verðlagsuppbótar á framlög gilda frá og með framkvæmdum ársins 1965.

79. gr.

Landbúnaðarráðherra setur, í samráði við Búnaðarfélag Íslands, reglugerð, er kveður nánara á um framkvæmd laga þessara.

80. gr.

Verði ágreiningur um skilning á ákvæðum þessara laga, sker landbúnaðarráðherra úr, og er það fullnaðarúrskurður. Ákvæði laga þessara varðandi hreppa og hreppsnefndir taka og til bæjarfélaga og bæjarstjórna að breyttu breytanda.

81. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum kr. 5000.00 til kr. 50000.00, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sektarfé rennur í sjóð þess búnaðarfélags, þar sem brot var framið.

Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

82. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi felld lög nr. 54 5. júní 1957, um búfjárrækt, svo og lög nr. 81 9. des. 1957 og lög nr. 37 16. maí 1964, um breyting á búfjárræktarlögum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Í almennum athugasemdum með frumvarpi þessu er gerð grein fyrir aðdraganda að samningu þessa frumvarps að nýjum búfjárræktarlögum. Samráð var haft við landbúnaðarráðuneytið um skipun nefndar þeirrar, sem frumvarpið samdi. Í með-

förum búnaðarþings voru gerðar breytingar á frumvarpi nefndarinnar, sem ráðuneytið getur í veigamiklum atriðum ekki fallizt á, og er frumvarp þetta því byggt á tillögum nefndarinnar að öðru leyti en nú skal greina:

Í 4. gr. og 54. gr. var gert ráð fyrir, að héraðsráðunautar og sérfræðingar í búfjársæðingum tækju laun samkvæmt tilgreindum launaflokkum í núgildandi launakerfi ríkisstarfsmanna. Launakerfi þetta er tímabundið og breytingum háð og því óhagkvæmt að binda laun þessara starfsmanna í lögum, eins og téð ákvæði gera ráð fyrir. Í þess stað er ákveðið, að landbúnaðarráðherra ákveði launin að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands. Þá er breytt út af reglu gildandi búfjarræktarlaga, og launin greiðist 65% úr ríkissjóði og 35% af hlutaðeigandi búnaðarsambandi. Þá er ekki gert ráð fyrir, að sú regla verði upp tekin, að ríkissjóður taki þátt í skrifstofukostnaði og ferðakostnaði héraðsráðunautanna. Búnaðarsamböndunum er ætlaður sérstakur styrkur í fjárlögum til starfsemi sinnar, kr. 850000.00 í fjárlögum 1964, og virðist eðlilegast, að við ákvörðun þessa styrks, sé tekið tillit til útgjalda búnaðarsambandanna, þar á meðal þess kostnaðar, sem hér um ræðir.

48. gr. frumvarpa nefndarinnar og búnaðarþings gera ráð fyrir, að tvö hrossaræktarþú séu rekin á vegum ríkisins. Undanfarin ár hefur verið rekið hrossaræktarþú við bændaskólann á Hólum, og hrossaræktarþú að Kirkjubæ á Rangárvöllum nýtur styrks úr ríkissjóði. Landbúnaðarráðuneytið telur réttara að frumvarpsgreinin heimili, að rekin verði tvö hrossaræktarþú á kostnað ríkissjóðs, annað á Norðurlandi en hitt á Suðurlandi.

Sektarákvæði 76. gr. frumvarps nefndarinnar er breytt í samræmi við tillögur búnaðarþings.

Fram að árinu 1960 var á greiðslur samkvæmt II. kafla jarðræktarlaga greidd verðlagsuppbót samkvæmt kaupgreiðsluvisitölu, og svo var eins um greiðslur samkvæmt búfjarræktarlögum. Í samræmi við fyrirmæli 23. gr. efnahagsmálalaga, nr. 4/1960, féll niður útreikningur kaupgreiðsluvisitölu, og hefur því verðlagsuppbót á greiðslur samkvæmt jarðræktarlögum og búfjarræktarlögum haldizt óbreytt síðan þá. Nú er lagt til, að þessar greiðslur breytist framvegis samkvæmt visitölu, og að reiknuð verði sérstök visitala framkvæmdakostnaðar til þeirra nota. Skal hún sýna hækkun meðaltilkostnaðar framkvæmda á hverju ári frá því, sem var á árinu 1964. Fjárhæðir framlaga samkvæmt frv. eru grunnupphæðir og miðaðar við tilkostnað á árinu 1964, og getur fyrst orðið um að ræða greiðslu verðlagsuppbótar á framlög vegna framkvæmda á árinu 1965. Lagt er til, að Hagstofan reikni þessa nýju visitölu, í samráði við Búnaðarfélag Íslands og landnámsstjóra.

Framlög ríkisins samkvæmt gildandi lögum um búfjarrækt, nema, miðað við áætlaðar greiðslur 1964, kr. 3 012 453. Búnaðarfélag Íslands hefur reiknað út útgjaldaaukningu ríkissjóðs samkvæmt frumvarpi nefndarinnar, og með framangreindum breytingum ráðuneytisins mun útgjaldaaukningin nema kr. 1 470 000.00, eða nál. 47.3% aukning.

Að öðru leyti vísast til athugasemda nefndarinnar um frumvarpið í heild og einstakar greinar þess.

I. Almennar athugasemdir.

Fyrir Búnaðarþingi 1963 lá erindi frá tveim þingfulltrúum, þeim Gunnari Guðbjartssyni og Sigurði Snorrasynti, þar sem þess var farið „á leit við . . . Búnaðarþing, að búfjarræktarlögin, og sérstaklega kaflinn um forðagæzlu, fóðurbirgðir og fóðurbirgðafélög, verði tekinn til endurskoðunar og breytinga fyrir næsta Búnaðarþing“.

Þæra flutningsmenn rök fyrir nauðsyn þess, að búfjarræktarlögin séu endurskoðuð, og þá einkum þau ákvæði laganna, er fjalla um fóðurbirgðir og ásetning. Telja þeir, „að reynsla undanfarinna ára bendi til þess, að ásetningur á fóður sé ekki svo góður sem vera ætti og muni það sjálfsagt hafa í för með sér, að bændur fá ekki þann arð af búfé sínu, er væri annars, ef fóðrun væri í góðu lagi.“

Búnaðarþing tók erindi þetta til meðferðar og vísaði því til búfjárræktarnefndar, sem ræddi það og athugaði vandlega. Var málið síðan afgreitt frá Búnaðarþingi með svofelldri ályktun, er samþykkt var einum rómi:

„Búnaðarþing telur nauðsynlegt að endurskoða „Lög um búfjárrækt“ frá 5. júní 1957 og felur stjórn Búnaðarfélags Íslands að kveðja til þess þrjá menn og sé endurskoðun lokið fyrir árslok 1963. Skulu þegar að endurskoðun lokinni væntanlegar breytingartillögur sendar fulltrúum Búnaðarþings til yfirlits, en síðan lagðar fyrir Búnaðarþing 1964.“

Samkvæmt þessari ályktun hófst stjórn Búnaðarfélags Íslands handa um framkvæmdir og kvaddi til þrjá menn að endurskoða búfjárræktarlögin: Einar Gestsson, Gísli Magnússon og Sigurð Snorrason, og var hann skipaður formaður nefndarinnar.

Nefndin hefur lokið samningu „Frumv. til laga um búfjárrækt, forðagæzlu o. fl.“ Er þetta allmikill bálkur í 9 köflum, 82 greinum. Við samningu frumvarpsins naut nefndin aðstoðar og ráða góðra manna. Ber þar einkum til að nefna búnaðarmálastjóra og búfjárræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands, er allir voru reiðubúnir að veita aðstoð og upplýsingar þær, er um var beðið.

Eigi verður sagt, að nefndin hafi í frumvarpi sínu gert tillögur til stórvægi-
legra breytinga á búfjárræktarlögunum frá 1957, né heldur tekið upp mörg ný-
mæli. Hún taldi þó rétt, að athuguðu máli, að umsemja lögin í heild, en afgreiða
ekki málið í formi breytingartillagna, sem vissulega hefðu þá orðið æði margar.
Með þessum hætti verða lögin stórum aðgengilegri en ella og mun handhægari
fyrir alla þá, sem þurfa að kynna sér ákvæði þeirra.

Löggjöf um búfjárrækt var fyrst sett árið 1931 (lög nr. 52 8. sept. 1931). Þau lög voru endurskoðuð og ný lög um búfjárrækt sett 1948 (lög nr. 19, 22. marz 1948), enda höfðu á þeim tíma, er liðinn var frá setningu hinna eldri laga, ýmsar breytingar verið á þeim gerðar. Enn voru lögin endurskoðuð og ný lög um búfjárrækt sett 1957 (lög nr. 54 5. júní 1957). Loks er svo sú endurskoðun, er nú hefur farið fram að tilhlutan Búnaðarþings og þess vænti, að hún leiði til setningar enn nýrra búfjárræktarlaga eigi síðar en á næsta reglulegu Alþingi. Hefur þannig æ skemmri tími liðið í milli þess sem lögin hafa verið endurskoðuð og ný löggjöf sett. Verður þetta raunar að teljast næsta eðlilegt. Búpeningsrækt, ásamt með grasræktinni, sem undir henni stendur, er gildastur þáttur landbúnaðar á Íslandi. Því er fyrir öllu að vinna þann þátt svo, að sem traustastur megi reynast og haldbeztur. Þróun er ör. Hagnýtum vísindum fleygir fram með hverju ári. Þær framleiðslugreinar, sem ekki taka vísindin í þjónustu sína og notfæra sér niðurstöður þeirra, hljóta að dragast aftur úr. Og þó að rannsóknir og tilraunir í þágu íslensks landbúnaðar eigi við að búa mikinn fjárskort og óhæga aðstöðu á ýmsa lund, þá verður að ætla, að smám saman rakni úr og mál þess öll færast til réttara horfs. Því er eigi kyn, þótt endurskoða þurfi á fárra ára fresti þá lagabálka, sem eru og eiga að vera máttugastir burðarásar allrar þróunar í íslenskum landbúnaði, þ. e. búfjárræktarlög og jarðræktarlög, til að samræma lögin breyttum viðhorfum og marka ný. Er og borin von, að landbúnaðurinn fái valdið því hlutverki að vera sú kjölfesta í þjóðfélaginu, sem honum er áskapað að vera, ef honum er ekki veitt viðhlítandi aðstaða til æ vaxandi þróunar í öllum greinum.

Á undanförunum árum hafa bændur landsins kostað óhemju fé til að reisa hús yfir fénað og fóður. Á árunum 1951—1960 reistu þeir t. d. útihús fyrir 909 millj. kr., miðað við verðlag ársins 1960 (sbr. Árbók landbúnaðarins 1961, 3. h.).

Nefndin hefur ekki handbærar tölur um byggingarkostnað 1961—1963, en eigi þarf að efa, að þar sé um háar upphæðir að ræða.

Þetta eru miklir fjármunir, sem bændur hafa þannig fest í varanlegum húsum yfir fénað sinn og fóður, og ekki fengið til þess teljandi aðstoð af opinberri hálfu aðra en fyrirgreiðslu um lán úr Ræktunarsjóði, — lán, sem þeir að sjálfsögðu

verða sjálfir að standa undir. Enn fer því fjarri, að fullnægt sé byggingarþörfinni, ef svo verður fyrir séð, að landbúnaðurinn megi taka eðlilegum þroska. Þó má telja sennilegt, að framkvæmdir á þessum áratug verði eitthvað minni en á hinum fyrri, m. a. vegna þess, hversu kostnaður allur við að koma upp byggingum hefur hækkað. En einmitt fyrir þær sakir eru næsta litlar líkur til þess, að framlög bænda til þessara mála verði öllu minni, í krónum talin, en áður.

Hið mikla fjármagn, sem fest er í peningshúsum, gefur ekki beinan arð. Því veltur á miklu, að sjálfur fénaðurinn sé arðgæfur, svo sem bezt má verða. Arðsemi búpenings er undir tvennu komin: fóðrun og hirðingu annars vegar, kynbótum hins vegar. Hvort tveggja þetta þarf að fara saman, ef samilegur árangur á að nást, og er þó skynsamleg og góð fóðrun undirstaða þess, að kynbætur komi að fullu gagni og nái tilgangi sínum.

Hér skortir mikið á, að búfjárræktin, þessi höfuðframleiðslugrein íslensks landbúnaðar, sé almennt þar á vegi stödd, sem vera þyrfti, þótt vist hafi nokkuð miðað til réttar áttar. Sá er að sjálfsögðu tilgangur laga um búfjárrækt, að marka stefnuna og kveða á um nauðsynlega aðstoð af opinberri hálfu. Er þess að vænta, að frumvarp þetta, ef að lögum verður, megi verða til þess, að áfram sækist hraðar en hingað til.

Árlega kosta bændur of fjár til fóðuröflunar og bygginga. Verður því að telja sanngjarn og eðlilegt, að hið opinbera veiti þeim nokkurn stuðning til tryggingar því, að þeirra eigin framlög og erfiði allt vegna búfjárræktar komi að tilætluðum notum, — stuðning, sem þó getur aldrei orðið annað en smámunir einir á móts við allan kostnað.

Samkvæmt frumvarpinu falla nokkrir útgjaldaliðir niður. Á hinn bóginn hljóta flestir liðir að hækka nokkuð frá því, sem kveðið er á í lögnum frá 1957. Annað væri kák eitt og óraunhæft með öllu, eins og nú er háttað gildi alls gjaldmiðils. Þótti þó einsætt að fara þar svo hóflega í sakir, sem frekast var talið fært. Skál og í því sambandi bent á, að yfirleitt hefur verið fylgt þeirri stefnu, að leggja til að hækkuð séu þau framlög ein, sem veitt eru vegna sameiginlegra þarfa á félagslegum grundvelli. Má hiklaust telja, að þannig komi féð að meiri og almennari notum en ella mundi.

Eigi verður ætlað á um það með nokkurri vissu, hversu miklu mundi nema árleg útgjaldaaukning ríkissjóðs samkvæmt þessu frumvarpi, ef að lögum verður. Þó má leiða að því verulegar líkur.

Framlög ríkissjóðs samkvæmt gildandi lögum um búfjárrækt voru árið 1962 kr. 1716 111.13. Eftir þeim gögnum, sem fyrir liggja, má gera ráð fyrir, að útgjaldaaukning ríkissjóðs samkvæmt frumvarpinu, ef að lögum verður, mundi geta numið ca. 1.2 millj. kr.

Með hliðsjón af því, hversu lág eru framlög ríkissjóðs samkvæmt lögnum frá 1957, verður naumast með réttu talið, að hér sé freklega til fjárins seilt. Hins vegar er þess að vænta, að frumvarp þetta, ef að lögum verður, örvi og auki alla starfsemi á sviði búfjárræktar í landinu á ýmsan hátt, en aukin starfsemi krefst að sjálfsögðu aukinna framlaga af opinberri hálfu. Um slíkt verður engin áætlun gerð, en í náinni framtíð getur þar naumast orðið um háar fúlgur að ræða.

II. Athugasemdir við einstaka kafla og greinar.

Um I. kafla.

Um starfsemi búfjárræktardeilda, búnaðarsambanda og héraðsráðunauta í búfjárrækt.

Um 1. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 2. gr.

Vel getur búnaðarsamband náð yfir svo takmarkað svæði, að ekki sé ofætlan einum manni að annast leiðbeiningar bæði í búfjárrækt og jarðrækt. Er þá einsætt að ráða, ef kostur er, mann, er sé jafnvígur á hvort tveggja starfið. Hins vegar getur og búnaðarsamband spannað svo víðlent svæði, eða fjöldi búfjár slíkur, að einn ráðunautur í búfjárrækt fái eigi annazt áskilin störf, og er þá sjálfsgagt að hafa heimild í lögum til að ráða fleiri.

Felld eru inn í þessa grein ákvæði 4. gr. gildandi laga.

Um 3. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 4. gr.

Lagt er til, að héraðsráðunautar fái laun sín greidd að $\frac{2}{3}$ hlutum úr ríkissjóði í staðinn fyrir að helmingi, svo sem nú er. Þá er einnig lagt til, að skrifstofu- og ferðakostnaður ráðunautanna greiðist að hálfu úr ríkissjóði, en nú standa búnaðarsamböndin straum af þeim kostnaði öllum. Verður þessi breyting að teljast sanngjörn og eðlileg.

Rétt þykir að geta þess, að í nágrannalöndum okkar er þessum málum hagað á þann veg, að í Bretlandi er leiðbeiningarþjónusta landbúnaðarins. hverju nafni sem nefnist, öll greidd af opinberu fé. Danir, Norðmenn og Svíar greiða héraðsráðunautum helming launa úr ríkissjóði — og Danir þó að vísu meir, því að þeir verja nokkrum hluta af niðurgreiðslum ríkisins á búvöru „til þess að gera ráðunautabjónustuna ódýrari“, eins og það er orðað. En þess ber að gæta, að búnaðarsamtök þessara grannþjóða — en þau greiða helming launa héraðsráðunauta, sbr. þó Dani — eru gömul og gróin og svo miklum mun öflugri en sambærileg samtök íslenzk, að þar kemur ekki neinn jöfnuður til greina. Hafa þó búnaðarsamböndin íslenzku unnið furðuleg stórvirki, svo fátæk og fjárvana, sem þau eru.

Um 5. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um II. kafla.

Um nautgriparækt.

Um 6. gr.

Hér er sú breyting á, að lagt er til, að nýkjörin sveitarstjórn kjósi kynbótanefnd í stað þess, sem nú er kveðið á, að um kosningu í nefndina skuli fara „eftir sömu reglum og um kosningu í hreppsnefnd“. Sú er reynslan, að kosning kynbótanefndar á almennum kjörfundi til sveitarstjórnarkosninga hefur oft og einatt farizt fyrir. Er og meiri trygging fyrir því, að í nefndina veljist menn, er til starfans séu fallnir, ef til eru kvaddir eða kosnir af sveitarstjórn.

Um 7. gr.

Einsætt er að slá þann varnagla við samstarfi tveggja eða fleiri sveitarstjórna um kynbætur, að slíkt samstarf sé því aðeins leyfilegt, að sóttvarnargirðingar hamli ekki. Þá er og í greininni kveðið nánara á en áður um starfsemi kynbótanefndar, greiðslu kostnaðar o. fl., og ákvæði 7., 11. og 12. gr. gildandi laga dregin saman.

Um 8. gr.

Felld er niður heimild kynbótanefndar til að leyfa lausgöngu nauta. Dregin eru saman fyriræli 8., 9. og 10. gr. gildandi laga um það, hversu með skuli fara, ef naut sleppur úr haldi.

Um 9. gr.

Greinin er að efni til óbreytt frá 13. gr. gildandi laga.

Um 10. gr.

Framlag vegna starfsemi nautgriparæktarféлага er hækkað lítils háttar frá því, sem kveðið er á um í 14. gr. gildandi laga, en jafnframt hert á skilyrðum fyrir því, að framlag sé greitt, þ. e. fjölgað fitumælingum.

Um 11. gr.

Framlag til nautgriparæktarféлага vegna nautahalds er hækkað nokkuð, sbr. 15. gr. laganna. Verður sú hækkan að teljast næsta hófleg, þegar þess er gætt, að kostnaður við fóðrun og hirðing á fullorðnu nauti nemur varla minna en 10 þús. á ári. Með tilkomu sæðingarstöðva fækkar og nautum svo mjög, að hér verður aðeins um tiltölulega fá naut að ræða.

Um 12. gr.

Hér er sú breyting helzt frá því, sem nú er (sbr. 16. gr. búfjárræktarlaganna), að lagt er til að færðar séu á spjaldskrá allar kýr, þær sem á skýrslu eru, en spjaldskrárfærsla sé ekki bundin við það, að kýrin „gefi yfir 13000 fitueiningar árlega“. — Felld eru niður úr þessari grein ákvæði síðari málgreinar 16. gr. gildandi laga, sem greinin annars svarar til.

Um 13. gr.

Hér er upp tekið það nýmæli, að heimilt sé að afkvæmaprófa naut á búum einstakra bænda og til þess veitt nokkurt framlag, enda sé að því unnið á félagslegum grundvelli (nautgriparæktarsamband, búnaðarsamband). Er þessi skipan talin geta borið góðan árangur og vel henta, ef vissar aðstæður eru fyrir hendi.

Um 14. gr.

Greinin svarar til 17. gr. gildandi laga og er efnislega óbreytt, en lagt til, að framlög hækki nokkuð.

Um 15. gr.

Felld eru niður ákvæði tilsvaramandi — 18. — greinar búfjárræktarlaganna um framlög til kúaverðlauna á hreppasýningum eða búnaðarféлага, enda geta þau aldrei orðið það há, að nokkru nemi. Hins vegar þykir rétt að veita viðurkenningu fyrir beztu kýrnar, og þá í því formi, sem Búnaðarfélag Íslands ákveður. Um leið falla þá og niður framlög ríkissjóðs vegna kúaverðlauna á sýningum þessum. Aftur á móti er tekið inn framlag vegna sýningahalds, en sýningar reynast nú orðið kostnaðarsamar sakir bílflutninga á gripum o. fl. I. og II. verðlaun fyrir naut eru hækkuð lítils háttar, svo og heiðursverðlaun fyrir kýr, sem nautgriparæktar-ráðunautur Búnaðarfélags Íslands telur að naumast fái fleiri hlotið en ein af hverjum 6 þúsund.

Um 16. gr.

Hér er lagt til, að sú breyting sé gerð á 19. gr. gildandi laga, að hámark stofnframlags ríkissjóðs til nautagirðingar hækki um allt að kr. 600.00.

Um 17. gr.

Í greininni er lagt til, að sú efnisbreyting ein sé gerð á 20. gr. gildandi laga, að búum þeim, sem þar er fjallað um, sé fækkað um 20, en kostnaður vegna eftirlits hækki lítils háttar.

Um III. kafla.

Um sauðfjárrækt.

Um 18. gr.

Greinin svarar til 21. gr. búfjárræktarlaganna. Efnisbreytingar eru ekki aðrar en þær, að eigi má félagsmaður í sauðfjárræktarfélagi færri ær hafa skýrslufærðar en 12 í stað 8, sem nú er, og að felld er niður, sbr. 2. tölulið, skylda til að veða sláturlömb áður en lógað er, enda lækkar þá framlagið um 75%. Þykir rétt, eftir atvikum, að heimila þessa undanþágu sakir þess, að ýmsir telja tormeðki á að veða lömb vegna manneklu og mikilla anna í sláturtíð.

Um 19. gr.

Í þessari grein er lagt til að hækkuð séu nokkuð framlög til sauðfjárræktarféлага frá því, sem kveðið er á í 22. gr. gildandi laga. Framlag á I. verðlauna hrút helzt óbreytt, en hafi hrútur fengið góðan dóm við afkvæmaprófun, greiðast á hann kr. 1330.00 og er það nýmæli.

Um 20. gr.

Hér er upp tekið það nýmæli að veita megi nokkurt framlag til stofnræktunar sauðfjár, kr. 10.00 á hverja á, skýrslufærða í stofnræktun, og greiði ríkissjóður 80% framlagsins en annar aðili, einn eða fleiri, 20%. Þurfa til að koma tillögur og meðmæli þriggja aðilja, svo sem kveðið er á í greininni; eru skilyrði því allströng. Stofnræktun er kostnaðarsöm og verður eigi hafin eða framkvæmd nema á allstóru fjárbúi. Þarf því naumast að ætla, að framlög verði mikil hennar vegna fyrst um sinn.

Fellt er niður ákvæði 23. gr. búfjárræktarlaganna um framlag ríkissjóðs til sauðfjárræktarbúa, tveggja í hverjum landsfjórðungi. Verður að líta svo á, að fjárræktarfélögin hafi tekið við hlutverki sauðfjárræktarbúanna, og því sé ekki brýn þörf að leggja þeim fé.

Um 21. gr.

Í greininni eru dregin saman meginatriði 25. og 26. gr. búfjárræktarlaganna. Felld er niður heimild til að „láta hrúta ganga með ám eftir 20. desember“, enda naumast á valdi hreppstjóra um að dæma „hvort hrútar þessir geti ekki valdið öðrum fjáreigendum tjóni“, eins og segir í 25. gr. laganna. Að öðru leyti þarfnast greinin ekki skýringa.

Um 22. gr.

Fellt er niður ákvæði 27. gr. gildandi laga um framlag ríkissjóðs til verðlauna á hreppasýningum, sbr. og 15. gr. þessa frumvarps. Hins vegar þykir rétt að veita viðurkenningu fyrir góða hrúta eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur.

Um 23.—26. gr.

Greinarnar eru efnislega samhljóða 28.—31. gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringa.

Um 27. gr.

Greinin fjallar um afkvæmarannsóknir. Í henni felast nokkur nýmæli, sem eigi er þörf að skýra. Lagt er til, að framlag á hverja á, sem skýrslufærð er í afkvæmarannsóknunum, hækki lítils háttar.

Um 28. gr.

Þessi grein fjallar um varðveizlu geitfjárstofnsins í landinu. Hvað sem er um gagnsemi geitahalds, mundi vera að sjónarsvipir, ef geitin væri horfin úr fáskrúðugu dýralífi landsins. Búnaðarþing 1960 leit og þannig á. Samþykkti þingið ályktun um viðhald geitfjárstofnsins. Er grein þessi efnislega samhljóða ályktun Búnaðarþings. Þykir bezt á því fara, að greininni sé hnýtt aftan í kaflann um sauðfjárrækt.

Um IV. kafla.

Um hrossarækt.

Um 29. gr.

Lagt er til, að hrossakynbótanefnd sé kosin af nýkjörinni sveitarstjórn hverju sinni, sbr. 6. gr. Að öðru leyti er greinin efnislega samhljóða 33. gr. búfjárræktarlaganna og þarfnast ekki skýringa.

Um 30. gr.

Greinin er efnislega samhljóða 34. gr. gildandi laga að öðru en því, að lagt er til, að „öðrum kostnaði“ vegna kynbótastarfs innan hrepps sé jafnað niður á eigendur hrossa eða fjárins aflað á annan hátt, án þess að einskorðað sé við tölu fæddra folalda.

Um 31. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 32. gr.

Greinin er fyllri en tilsvarendi (36.) grein gildandi laga. Tekin eru af tvímæli um það, hvert færa beri lausgönguhest, ógeltan, sem handsamaður hefur verið, sem og um hitt, hversu heimta skuli gjald vegna fyrirhafnar og kostnaðar við hand-sömun, ef eigi semst.

Um 33.—37. gr.

Greinarnar eru sama efnis og 37.—40. gr. og 42. gr. búfjárræktarlaganna og þarfnast ekki skýringa.

Um 38. gr.

Greinin er efnislega samhljóða 43. gr. gildandi laga, en framlag til hrossaræktarféлага vegna stóðhestakaupa hækkað allverulega, enda mjög hátt verð á góðum stóðhestum.

Um 39. gr.

Greinin er sama efnis og 44. gr. gildandi laga, en lagt til, að framlag til hrossaræktarféлага vegna stóðhestahalds hækki eðlilega.

Um 40. gr.

Greinin er efnislega samhljóða 45. gr. gildandi laga, en lagt til, að framlag vegna girðingar hækki í hlutfalli við hækkað verðlag, enda tilskilið, að girðing sé sjöföld.

Um 41. gr.

Greinin er í nokkrum meginatriðum breytt frá tilsvarendi (46.) grein búfjárræktarlaganna. Í fyrsta lagi er kveðið svo á, að stofna megi hrossaræktarsamband, þótt eigi nái yfir fleiri hreppa en 5, né heldur hafi innan sinna vébanda fleiri en 500 hryssur fullorðnar. Er þetta mikil breyting frá þeim ákvæðum, sem nú gilda, þar sem miðað er við sem lágmark 10 hreppa og 1000 hryssur. Þykir ekki rökstudd ástæða til að banna stofnun hrossaræktarsambands með fullum réttindum og skyldum, þótt í smærri sniðum sé, og fyrirmana því að njóta þeirra hlunninda, er lögin áskilja samböndunum til handa. Eru og uppi nokkrar raddir um það, að hin stóru hrossaræktarsambönd kunni að reynast þung í vöfum. Þykir því sjálfsagt að liðka hér til og láta reynslu skera úr um það, hvað bezt muni henta til frambúðar.

Í annan stað er kveðið á um árlegt framlag, kr. 50.00 á hverja skýrslufærða hryssu, sem leidd er til kynbótahesta.

Í þriðja lagi er lagt til, að breytt sé því ákvæði gildandi laga, að aldrei skuli „veita styrk á fleiri stóðhesta en svo, að minnst 100 hryssur, fjögurra vetra og eldri, verði um hvern“. Þetta er með öllu óraunhæf tala. Þykir hæfilegt að binda lágmarkið við 50 hryssur.

Um 42.—44. gr.

Greinarnar eru sama efnis og 48.—50. gr. búfjárræktarlaganna og þarfnast ekki skýringa.

Um 45. gr.

Í greininni er lagt til, að framlag ríkissjóðs, sem og annarra tilgreindra aðilja, til verðlauna á sýningum þeim, sem haldnar eru samkv. 44. gr., hækki hlutfallslega.

Þá er og lagt til, að hin ýmsu verðlaun fyrir hryssur og stóðhesta hækki hlutfallslega frá því, sem kveðið er á í 51. gr. gildandi laga, eftir flokkun gripanna og gæðum.

Um 46. gr.

Lagt er til, að heiðursverðlaun á afkvæmasýningum fyrir stóðhesta verði tvöfölduð, sbr. 52. gr. gildandi laga. Þá er og gerð sú breyting á, að umsókn um afkvæmasýningu skuli vera komin til Búnaðarfélags Íslands fyrir 15. marz. Slíkar sýningar eru að öllum jafnaði haldnar að vorinu, og veitir ekki af verulegum tíma til undirbúnings.

Um 47. gr.

Í greininni er heimilað, samkvæmt ósk aðalfundar Landssambands isl. hestamannafélaga 1963, að halda landssýningu fyrir reiðhesta þriðja hvert ár. Í 53. gr. gildandi laga er heimildin bundin við fjórða hvert ár. Þykir ekki ástæða til að ganga í gegn óskum aðalfundar Landssambandsins, og því er heimildarákvæðinu breytt. Landssýning þarf langan undirbúningstíma, og því er kveðið svo á, að umsókn um sýningarleyfi skuli hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands fyrir 15. marz.

Um 48. gr.

Greinin felur í sér það nýmæli, að ríkið skuli reka tvö hrossaræktarbú, annað norðanlands, hitt sunnan, til stofnræktunar góðhestakynja og afkvæmaprófunar.

Þótt íslenzki hesturinn gegni nú orðið ekki að öllu hinu sama hlutverki og áður fyrr, þá er hann um alla hluti þvílíkur kjörgripur og hefur á liðnum árum og öldum verið þjóðinni allri þess virði, að hann á það meira en skilið, að honum sé sómi sýndur og áherzla á það lögð, að varðveita hans beztu kosti, sem með réttu mega kallast ómetanlegir. En stofnræktun hrossakynja er bæði vandasöm og dýr. Því er naumast við að búast, að einstakir menn gangist undir þá ábyrgð og áhættu, er stofnræktun íslenzka góðhestsins hlýtur að fylgja, né heldur hafi bolmagn til. Þykir því einsætt, að hið opinbera verði þar til að koma og taka málið í sínar hendur.

Hér verður að sjálfsögðu um nokkur útgjöld fyrir ríkissjóð að ræða. En í því sambandi ber þess að gæta, að árum saman hafa tvö hrossaræktarbú notið nokkurs opinbers styrks. Má ætla, að hin nýju hrossaræktarbú yfirtækju þessi eldri bú, enda annað þeirra ríkiseign. Yrði því ekki að öllu um ný útgjöld að ræða af hálfu ríkissjóðs.

Um V. kafla.

Um svínarækt og alifugla.

Þessi kafli allur, 49.—53. gr., er tekinn hér upp úr búfjárræktarlögnum frá 1957, 55.—59. gr., óbreyttur að efni til.

Um VI. kafla.

Um sæðingu búfjár.

Um 54. gr.

Í greininni eru framlög hins opinbera færð til raunhæfara horfs en 60. gr. búfjárræktarlaganna kveður á. Lagt er til, að hámark stofnframlags til sæðingar-

stöðvar hækki verulega frá því, sem kveðið er á um í gildandi lögum og verði þó aldrei yfir þriðjung stofnkostnaðar. Sæðisflutningar fara æ vaxandi; verður því ekki komið hjá að reka dýrar dreifistöðvar. Því er lagt til, að dreifistöð njóti sama stofnframlags og aðalstöð, þ. e. þriðjungs stofnkostnaðar.

Þá er lagt til, að rekstrarstyrkur til sæðingarstöðvar hækki úr $\frac{1}{3}$ í $\frac{2}{3}$ hluta árslauna starfandi sérfræðings í búfjársæðingum; enn fremur að framlag á hverja sædda kú, sem fang fær, hækki um kr. 2.00 og framlag á hverja á, sem sædd er, hækki um 70 aura.

Ekki er ósennilegt, að sæðingar verði, er stundir líða, notaðar við frjóvgun fleiri tegunda búfjár en sauðfjár og nautgripa. Þykir því rétt að kveða á um, að greitt skuli framlag í því skyni, ef til kemur.

Um 55. gr.

Greinin er efnislega samhljóða 61. gr. búfjarræktarlaganna og þarfnast ekki skýringa.

Um VII. kafla.

Um ræktun erlendra búfjarkynja og blöndun þeirra við innlent búfé.

Um 56.—59. gr.

Greinarnar eru samdar af nefnd þeirri, stjórnskipaðri, er samdi lög um innflutning búfjár frá 1962, og sniðnar til samræmis við þau, og síðan samþykkt á Búnaðarþingi 1962.

Um 60. gr.

Meðan lög um innflutning búfjár nr. 74 28. apríl 1962 koma ekki til framkvæmda, þykir rétt að lögfesta heimild til að hagnýta til einblendingsræktar undir eftirliti Búnaðarfélags Íslands, holdanautastofn þann, sem til er í landinu.

Þá er lagt til, að sett verði saman bú úrvalsgripa af stofni þessum, enda mætti þá hagnýta stofninn, þegar áðurgreind lög koma til framkvæmda.

Um VIII. kafla.

Um forðagæzlu og fóðurbirgðafélög.

Um 61. gr.

Fellt er niður það ákvæði í 66. gr. búfjarræktarlaganna, að sýslunefnd skuli kveða á um tölu forðagæzlumanna í hverjum hreppi, enda mun naumast almennt hafa eftir því ákvæði verið farið.

Um 62. gr.

Í greininni er lagt til, að hreppsnefnd ráði vali forðagæzlumanns, sbr. athugasemd við 6. og 29. gr. frumv.

Um 63. gr.

Í greininni felst nýmæli. Ekki leikur á tveim tungum, að ásetningur búfjár svo og eftirlit með fóðurbirgðum og fóðrun er víða ekki í því lagi, sem vera ber. Er því brýn nauðsyn á traustara og öruggara eftirliti. Hér er svo mikið í húfi, að eigi tjóar að horfa í, þótt af leiði lítills háttar aukin útgjöld. Þykir einna tiltæki-
legast og vænlegast til árangurs að binda búnaðarsamböndin í málið og fela ráðunautum þeirra að hafa yfirumsjón með forðagæzlu og fóðrun búfjár, hverjum í sínu umdæmi. Til frekara öryggis skal ráðunautur eða trúnaðarmaður hans undirrita allar forðagæzluskýrslur ásamt með forðagæzlumanni, sbr. þriðju málsgr. 64. gr.

Telji stjórn búnaðarsambands nauðsyn bera til að ráða sérstakan trúnaðarmann ráðunaut til aðstoðar við eftirlitið, þykir rétt, að þóknun til hans greiði búnaðarsambandið að $\frac{1}{3}$ og ríkissjóður að $\frac{2}{3}$ hlutum.

Um 64.—68. gr.

Greinarnar þarfnast ekki skýringa, enda litið breyttar að efni til frá 68.—72. gr. búfjárræktarlaganna.

Um 69. gr.

Lagt er til, að tvöfölduð séu gjöld öll, þau er kveðið er á um í 73. gr. gildandi laga, hvort heldur rikissjóður, sveitarsjóður eða eigandi búfjár greiðir gjaldið af hendi.

Um 70.—71. gr.

Greinarnar þarfnast ekki skýringa.

Um 72. gr.

Í 77. gr. gildandi laga er svo kveðið á, að létta megi iðgjöldum af félagsmönnum, þegar sjóður fóðurbirgðafélags er orðinn það gildur, að hann nemur kr. 800.00 á hvern. Eins og nú er komið gildi peninga, er þetta fráleitt með öllu, og því lagt til, að lágmarkið sé hækkað upp í kr. 4000.00.

Um 73.—76. gr.

Greinarnar þarfnast ekki skýringa.

Um IX. kafla.

Almenn ákvæði.

Um 77.—82. gr.

Greinarnar þarfnast ekki skýringa.